Expositie en wetenschappelijk boek ontrafelen het geheim van André Rieu

Meester van het detail

ANDRÉ RIEU, STEHGEIGER, MAESTRO, EN BOVENAL GELIEFDE ZOON van *tout* Maastricht. Zijn wereldsuccess wordt in klassieke kringen met dedain afgedaan. Maar roept altijd weer de vraag op hoe die Limburger dat toch doet. Tegelijkertijd lichten nu een boek en een expositie een tipje van het geheim van zijn succesformule op: „Perfectie en emotie!"

André Rieu tijdens een concert op het Vrijthof in Maastricht. „Het geeft de illusie van een sprookje."
FOTO ANP

'Gek, die minachting voor populaire cultuur'

door **MARIE-THÉRÈSE ROOSENDAAL**

Hoogleraar Maaike Meijer: „Het volk mag de elite uitlachen."
FOTO ANKO STOFFELS

Radetzkymars, Funiculi Funicula, An der schönen blauen Donau, Adieu mein kleiner Gardeoffizier, Wiener Blut, Auld Lang Syne, de Sirtaki, Don't cry for me Argentina. De evergreens zijn vaste prik bij de concerten van André Rieu, de man die de wals een nieuw leven gaf.

Drie wetenschappers, werkzaam in Rieu's bakermat Maastricht, verbaasden zich erover dat nooit iemand serieus het fenomeen Rieu had onderzocht. En togen dus aan de slag. Hun boek, 'Rieu, maestro zonder grenzen' ontrafelt zijn succesformule.

Honorair hoogleraar genderstudies Maaike Meijer, die zich met graagte in de populaire cultuur verdiept, voert het woord, ook namens haar medeauteurs Jac van den Boogard en Peter Peters.

LEVENSLIEDEREN

Ze verwondert zich dat André Rieu als onderzoeksobject zo lang links is blijven liggen. „Iedereen zegt: jéjé, hoe is het mogelijk! En dat is dan dat, alsof het verder voor zich spreekt. Gek hè, die minachting voor de populaire cultuur, het leven is toch niet alleen Bach. Het culturele spectrum is juist groot, rijk en divers. Ik ben erg van klassieke muziek én ik ben een alleseter. Ik houd van levensliederen, de Jordaan, de accordeon. Aan het levenslied kun je een hele sociale ontwikkeling aflezen. Aan vetkuiven, aan meisjes op hoge hakken met chihuahua's. Toen ik een vriendin in Brabant had, genoot ik van de carnavalsmuziek en de operette bij haar thuis. Mijn eerste Rieuconcert op het Vrijthof in 2012 riep een acute nostalgie naar die tijd op. Met Tiritomba ben ik acuut terug in die wereld."

„Rieu kiest altijd voor nummers die we al bijna vergeten zijn. Dat geeft een aha-erlebnis: o ja, dat is waar ook, die walsmuziek van mijn ouders. Dat komt onverhoeds binnen en emotioneert."

'Zonder grote dromen was hij nooit zover gekomen'

Dirigent Rieu orkestreert de emotie. „Bij klassieke concerten komen normaal altijd de handen van de musici in beeld: kijk die violist, hoe virtuoos. Dat trekt de toeschouwer weg bij zijn eigen emotie. Bij Rieu komen op de grote schermen mensen uit het publiek in beeld. Een walsend stel, een moeder die een traan wegpinkt. Zien huilen doet huilen, zien lachen doet lachen."

Hij weet wat hij doet: „Maar het is eerder intuïtief dan bewust. Het is gestoeld op ervaring. Voor zijn doorbraak in 1994 met The Second Waltz van Sjostakovitsj, had hij natuurlijk al in elk hondenhok opgetreden. Voor bejaarden, voor verenigingen. Hij weet waar het publiek happy van wordt, of vredig. En hij legt het er dik bovenop, terwijl het bij klassieke muziek altijd beheerst moet, vlak, niet voluit gespeeld. De orkestleden zien er prachtig uit, vrouwen in hoepeljurken. Het geeft de illusie van een sprookje. En de lat ligt altijd torenhoog, alles gaat tot in de perfectie."

GRAPJES

„Van opera brengt hij de emotioneel geladen aria's. Dan spreekt hij zijn bewondering uit voor de grote Puccini. Én geeft de boodschap: kom binnen, de klassieke muziek is ook voor jullie. Samen met zijn orkestleden haalt hij vervolgens grapjes uit: de man met de triangel die voor het cruciale moment in slaap is gevallen. De violist die doet of hij te veel gedronken heeft. Boertig en carnavalesk is het: het volk mag de elite uitlachen, mag zich wreken op de onderdrukker. Dat is geruststellend: we mogen erin, en we mogen er ook hard om lachen. Vernuftig hoe hij de drempel van klassieke muziek verlaagt."

„Daarmee is hij een voorloper, want de klassieke muziek, die in crisis verkeert en niet weet hoe de concertzalen vol te krijgen, pijnigt zich het hoofd hoe het tij te keren. Ze willen ook meer de straat op, het Amsterdamse grachtenfestival is daar een goed voorbeeld van, of tijdens de troonsbestijging van Willem-Alexander, het optreden van dj Armin Van Buuren met het Concertgebouworkest. En dan doet Rieu het helemaal zelf, knap, in een cultuur waar sinds de jaren vijftig het subsidiegebouw steeds hoger werd."

Hij maakt er geen geheim van de wereld te willen veroveren, en is al aardig op weg: „Vooral in Australië is hij succesvol, sterker nog dan in Nederland en Duitsland. Ik denk dat dat komt doordat de klassieke muziek daar minder normatief is en men minder afwijzend tegenover het populaire genre staat. En in Amerika denken ze dat Rieu klassiek is."

Maaike Meijer genoot van de optredens: „Leuker dan de cd. De toegiften zijn een concert op zich. Het is één volksfeest, het publiek gaat uit zijn dak. En ik ook!"

Wordt de maestro wel eens beticht van grootheidswaan, ook dat plaatst ze in een kader: „Natuurlijk is André Rieu megalomaan. Zonder grote dromen was hij nooit zover gekomen. Maar dat miljoenen wereldwijd van zijn muziek genieten, is zijn belangrijkste drijfveer."

André Rieu weet precies wat hij doet!
FOTO AB BLAUW

'Pracht en praal bijna tastbaar'

Onder de portretten van zijn leermeesters Robert Stolz en Herman Krebbers staat de slaapbank van André Rieu. Stella Schurgers lacht: „De échte! Hij heeft er vier, er vliegt er altijd eentje mee. Vlak voor elk concert gaat hij even liggen om zich op te laden."

Stella, Maastrichtse Rieu-fan van het eerste uur, zit eerste rang als vrijwilligerscoördinator van het Museum aan het Vrijthof. Morgen opent hier de expositie André Rieu: 'Liefde voor Detail'.

Een museum dat overigens, net als André Rieu, zonder één cent subsidie draait. De bevlogen directeur Erik de Jong: „Made in Maastricht is ons motto. En dan kom je al gauw uit bij Maastrichts beroemdste zoon. Nu is Rieu's verhaal alom bekend, dus om daar nou wéér mee te komen..."

INVALSHOEK

Hij brak zijn hoofd over een nieuwe invalshoek: „Toen ik in zijn studio was, zag ik Taferelen van Maastricht aan de wand hangen. Hij vertelde dat hij het wintertafereel terug had gestuurd naar de kunstenares, omdat er geen sneeuw op stond. En al wees de schilderes op de kale boomtaken, winter is voor hem sneeuw. Punt. Goed, ze is sneeuwvlokjes gaan aanbrengen. En ik had mijn thema: het oog van Rieu voor detail. Ik aarzel om het woord perfectionist te gebruiken, dat staat voor mij voor angst om te falen. En hij is zeker niet bang, hij wil het alleen kloppend maken."

Stella Schurgers bewondert de Sissi-jurken met wespentailles en hoepelrokken. „Bij het concert op het Vrijthof zie je vanaf rij 32 alleen de contouren, nu is die pracht en praal bijna tastbaar." In het museum is een atelier ingericht, met strijkplank en naaimachine. Kleine koffertjes staan op rij: „Elke muzikant heeft een eigen koffertje, met zijn eigen spullen." Glitterpumps, een make-uptasje, sieraden, foto van de violiste aan de binnenzijde van het kofferdeksel. „En dat betekent dus vier keer dezelfde koffertjes met dezelfde inhoud. Voor iedereen. Dat is weer die perfectie. Is de ene koffer nu in Boekarest voor het ene concert, is de tweede al onderweg naar Australië voor de volgende concertreeks."

Stella Schurgers geniet in het museum van de Sissi-jurken met wespentailles en hoepelrokken.
FOTO'S FRITS WIDDERSHOVEN

'Hij wil het kloppend maken'

JURKEN

Aan de wand valt het verhaal te lezen hoe Rieu naar de kostuumafdeling komt met foto's van jurken die hij gezien heeft in de serie The Tudors en de film The Other Boleyn Girl. 'Laat je inspireren en let op de details' luidde zijn opdracht. Op een pop hangt het resultaat, de blauwwitte droomjurk van soliste Carla Maffioletti.

In het museum is zelfs een balzaal ingericht. Dansschool Bernaards heeft voetafdrukken van walspasjes op de vloer gezet. Schurgers lacht: „Ik zie me hier al helemaal rondzwieren! André Rieu ken ik al van voor hij zo groot werd. Met Hieringe Biete, haringhappen op Aswoensdag, stond hij altijd met een salonorkest op het Onze Lieve Vrouwe Plein. Toen al bracht hij mensen in vervoering."

Partituren, een zwart-witfoto van een kleine André met viool, alle programmaboekjes. Maar het klapstuk van de expositie leeft: de Maastrichtse vioolbouwer Niels Rijsemus. Onverstoorbaar schaaft hij houtkrulletjes. Glundert dan: „Mijn eerste viool ging naar André Rieu. Een hele eer! En over 40 jaar zal ik dat geluid nog steeds herkennen. Van de viool, én van Rieu."

Piet Smolders

Ruimte

India

Moet een land als India aan ruimtevaart doen? Het merendeel van de 1,3 miljard inwoners leeft er onder de armoedegrens. Tegelijkertijd heeft India een economie die sneller groeit dan die van China.

India doet volop aan ruimtevaart. Die is tot nu toe vooral gericht op nuttige toepassingen voor verbindingen, onderwijs, gezondheidszorg en het bestrijden van milieuverontreiniging. Maar op dit moment is zelfs een programma voor bemande ruimtevluchten in voorbereiding.

Waarom? India wil een leidende rol spelen in Azië en is in een concurrentiestrijd gewikkeld met China en Japan. In de jaren zestig was er een race naar de ruimte tussen de VS en de Sovjet-Unie. Nu zien we een dergelijke wedloop in Azië. Communicatiesatellieten, gelanceerd met eigen raketten, zijn voor India van groot belang. Kleine landen als Nederland en België kunnen met enkele hoge zendmasten hun hele grondgebied bestrijken. En zelfs bekabeling van het hele land is geen groot probleem. Maar in India zijn een half miljoen steden, dorpen en gehuchten op een continent dat zo groot is als Europa. Voor zo'n land zijn satellieten ideaal en goedkoop.

In de jaren zestig begonnen de

'Onze mensen in de ruimte belangrijk'

Indiërs heel voorzichtig met ruimteonderzoek. Onderdelen van raketten werden soms achter op de fiets of op een boerenkar vervoerd. Later werden satellieten voor India in Amerika of Rusland gebouwd en gelanceerd. Maar in 1981 bracht het land met een eigen raket een eigen kunstmaan in de ruimte. In 2008 boekte India groot succes met zijn Chandrayaan (maanvoertuig) in een baan om de maan. Volgend jaar hoopt het land met Chandrayaan-2 een zeswielige maanrover te laten landen. En in 2014 werd India het vierde land dat een verkenner (Magalyaan) in een baan om Mars bracht.

En dan de bemande ruimtevaart: rond 2020 hoopt India met eigen middelen een eerste ruimteschip met twee of drie astronauten in een baan om de aarde te brengen. En tien jaar later zouden wel eens de eerste Indiërs op de maan kunnen rondlopen. Een trainingscentrum voor 'gaganauts' is in aanbouw naast het vliegveld van Bangalore. „De aanwezigheid van onze mensen in de ruimte is belangrijk in de toekomst als India een leidende rol wil", zegt Madhavan Nair, voorzitter van de Indian Space Research Organisation. „Met India's snelgroeiende economie hoeven de kosten geen hindernis te zijn."